

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Π.3.2.5 Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης

Νεοελληνική Γλώσσα

Γ΄ Γυμνασίου

Τίτλος:

«Ρατσιστικός λόγος»

Συγγραφή: ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ

Εφαρμογή: ΓΕΩΡΓΙΑ ΑΝΤΩΝΟΓΙΑΝΝΗ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2015

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.5. Πιλοτική εφαρμογή και αξιολόγηση αντιπροσωπευτικού αριθμού σεναρίων από κάθε τύπο σε διαφοροποιημένες εκπαιδευτικές συνθήκες πραγματικής τάξης.

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας γλώσσας: Δημήτρης Κουτσογιάννης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρά Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

Α. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Ρατσιστικός λόγος

Εφαρμογή σεναρίου

Γεωργία Αντωνογιάννη

Δημιουργία σεναρίου

Χριστίνα Σωτηροπούλου

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική Γλώσσα

Τάξη

Γ΄ Γυμνασίου

Σχολική μονάδα

2ο Γυμνάσιο Χαλάστρας, Θεσσαλονίκη

Χρονολογία

Από 18-11-2014 έως 14-1-2015

Διδακτική/θεματική ενότητα

Νεοελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου, 3η Ενότητα: Είμαστε όλοι ίδιοι. Είμαστε όλοι διαφορετικοί.

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

8 ώρες

Χώρος

Αίθουσα διδασκαλίας με διαδραστικό πίνακα, εργαστήριο πληροφορικής.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Απαραίτητη ήταν η εξοικείωσή του εκπαιδευτικού με την τέχνη του κινηματογράφου όπως και με την εργασία σε ομάδες στο εργαστήριο πληροφορικής. Για την εφαρμογή του σεναρίου απαραίτητη ήταν η ύπαρξη καλά οργανωμένου εργαστηρίου πληροφορικής και η αίθουσα με διαδραστικό πίνακα.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο εφαρμόστηκε στην τάξη.

Το σενάριο στηρίζεται

Χριστίνα Σωτηροπούλου, Ρατσιστικός λόγος, Νεοελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου, 2012.

Το σενάριο αντλεί

-

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Καθώς οι μαθητές ήδη διαβάζουν με ενεργό τρόπο κείμενα κινούμενης εικόνας, αξιοποιείται αυτή τους η εξοικείωση, για να αντιληφθούν ότι μία κινηματογραφική ταινία είναι ένα πολυτροπικό κείμενο που συνδυάζει ποικίλα σημειωτικά συστήματα ώστε να κατασκευαστεί το νόημα. Εργαζόμενοι σε ομάδες αποδομούν μια ταινία μικρού μήκους, για να αναγνωρίσουν τις συμβάσεις του συγκεκριμένου κειμενικού είδους, να διακρίνουν τα ποικίλα σημειωτικά συστήματα όπως και τη συνεισφορά του καθενός στην κατασκευή του νοήματος, και να παράγουν ψηφιακά κείμενα (προβολή παρουσίασης, σύντομη ταινία) σε ένα περιβάλλον συνεργατικής μάθησης.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Επειδή οι μαθητές από πολύ μικρή ηλικία έχουν την εμπειρία της τηλεόρασης και του βίντεο, έχουν μάθει να κατανοούν τις κινούμενες εικόνες και γνωρίζουν τους κώδικες και τις συμβάσεις μέσω των οποίων οι κινούμενες εικόνες αφηγούνται ιστορίες. Επιπλέον οι έφηβοι αποτελούν ένα μέρος του κοινού των κινηματογραφικών ταινιών (έστω και με τη μορφή του home cinema και του dvd), αλλά και κινηματογραφικές ταινίες έχουν βασικό αποδέκτη το εφηβικό κοινό. Έτσι, το σενάριο αξιοποιεί αυτό που είναι οικείο για τους μαθητές (κινούμενη εικόνα/κινηματογράφος), για να τους βοηθήσει να γίνουν πιο προσεκτικοί, πιο συνειδητοί και, τελικά, κριτικοί αναγνώστες της εικόνας.

Επιπλέον, σύμφωνα με το πλαίσιο του κινήματος των πολυγραμματισμών, έχει αλλάξει ο τρόπος παραγωγής του νοήματος εξαιτίας της επίδρασης των νέων επικοινωνιακών τεχνολογιών. Το νόημα τώρα παράγεται με τρόπους περισσότερο πολυτροπικούς, τόσο στη δημόσια και εργασιακή όσο και στην ιδιωτική ζωή μας, όπου η γλώσσα συνδέεται άρρηκτα με την εικόνα, τον ήχο και τον χώρο (Kalantzis & Kope 1999).

Αντιμετωπίζοντας τον κινηματογράφο ως πολυτροπικό κείμενο, επικεντρώνουμε στον συνδυασμό διαφορετικών συστημάτων νοηματοδότησης. Γιατί σε κάθε κινηματογραφική ταινία υπάρχει μία σύνθετη αλληλεπίδραση ανάμεσα σε τροπικότητες που συνυπάρχουν και συλλειτουργούν, όπως λόγος, εικόνες, ήχοι, μουσική, χρώματα κλπ., οι οποίες, συνδυαζόμενες, κατασκευάζουν νοήματα. Επομένως, για να αναλυθεί μια ταινία ως πολυτροπικό κείμενο χρειάζεται να διερευνηθούν ταυτοχρόνως οι διαφορετικοί τρόποι που τη συγκροτούν (Kress & van Leeuwen 2001). Αν εφαρμόσουμε τη γραμματική του πολυτροπικού κειμένου, εντοπίζουμε τον τρόπο οργάνωσης των διαφόρων σημειωτικών συστημάτων τα οποία χρησιμοποιεί ο κινηματογράφος, τη μεταξύ τους αλληλεπίδραση, όπως και τη σχέση τους με το κείμενο ως όλον (Κοντούλα, Σωτηροπούλου, Τύμπα 2012).

Η εξοικείωση με τη γλώσσα του κινηματογράφου βοηθά τον μαθητή να αντιληφθεί τους τρόπους με τους οποίους κατασκευάζεται η πραγματικότητα σε μια

ταινία, αλλά και να συνειδητοποιήσει τη δική του κατασκευή της πραγματικότητας ως αποτέλεσμα του διαλόγου μεταξύ των προσωπικών του βιωμάτων και του λόγου της κινηματογραφικής τέχνης. Έτσι, ο μαθητής αντιλαμβάνεται ότι τα νοήματα δομούνται υπό συνεχή διαπραγμάτευση σε διαφορετικά, κάθε φορά, κοινωνικοπολιτισμικά πλαίσια και μαθαίνει να προσεγγίζει κριτικά τις ποικίλες εκδοχές της πραγματικότητας που δημιουργούνται.

Το συνεργατικό πλαίσιο μάθησης αντλεί από τη θεωρία του εποικοδομητισμού (κοινωνικού και κοινοτικού/social, communal constructivism), σύμφωνα με την οποία οι μαθητές γίνονται ενεργοί συντελεστές της μάθησής τους οικοδομώντας τη δική τους γνώση και συμμετέχοντας στη διαδικασία οικοδόμησης της γνώσης για τους συμμαθητές τους. Σε καταστάσεις και δραστηριότητες αυθεντικές οι μαθητές αλληλεπιδρούν και παράγουν γνώση που ωφελεί τους ίδιους, αλλά και άλλους (Σαπουντζής 2011). Σε αυτό το περιβάλλον ο εκπαιδευτικός επανακαθορίζει τον ρόλο του περισσότερο ως καθοδηγητής και βοηθός παρά ως πηγή και αγωγός γνώσης.

Ο σχεδιασμός των δραστηριοτήτων, εκτός των παραπάνω, στηρίχθηκε στον ρόμβο της γλωσσικής εκπαίδευσης (Κουτσογιάννης 2012).

Δ. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Αναμένεται οι μαθητές:

- Να διακρίνουν το φαινόμενο του ρατσισμού στις σύγχρονες κοινωνίες καθώς και τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα που το στηρίζουν.
- Να αντιληφθούν πώς κατασκευάζεται η πραγματικότητα σε μία κινηματογραφική ταινία μικρού μήκους με θέμα τον ρατσισμό.
- Να διακρίνουν τη δική τους κατασκευή της πραγματικότητας ως αποτέλεσμα του διαλόγου τους με την ταινία.

Γνώσεις για τη γλώσσα

Αναμένεται οι μαθητές:

- Να αντιληφθούν τη λειτουργία της γλώσσας ως φορέα αξιών, πεποιθήσεων, ιδεολογίας.
- Να διακρίνουν και να συνεκτιμούν τα παραγλωσσικά και εξωγλωσσικά στοιχεία του λόγου για την κατασκευή και πρόσληψη του νοήματος.

Γραμματισμοί

Γλωσσικός-Κλασικός γραμματισμός

Αναμένεται οι μαθητές:

- Να αναγνωρίζουν τον ρόλο της γλώσσας, σε σχέση με τα υπόλοιπα σημειωτικά συστήματα, σε μια κινηματογραφική ταινία για να κατασκευαστεί το νόημα.
- Να αντιληφθούν ότι στον κινηματογράφο συνυπάρχουν και συλλειτουργούν ποικίλα συστήματα νοηματοδότησης, γλωσσικά και εξωγλωσσικά.
- Να συνειδητοποιήσουν ότι το νόημα κατασκευάζεται από την προσωπική ανάγνωση του καθενός μαθητή.

Νέοι γραμματισμοί

Επιδιώκεται οι μαθητές:

- Να διαβάσουν μια κινηματογραφική ταινία ως πολυτροπικό κείμενο.
- Να εξοικειωθούν με τις τεχνικές του κινηματογράφου, οι οποίες διαμορφώνουν τη γλώσσα της εικόνας (πεδίο, γωνία κάμερας, ζουμάρισμα, προσωπικό πλάνο, ρυθμός γυρίσματος κλπ.), ώστε να αντιλαμβάνονται τον ρόλο τους στην κατασκευή του νοήματος.
- Να ασκηθούν στην παρουσίαση των απόψεών τους με το πρόγραμμα παρουσίασης.
- Να δημιουργήσουν μία μικρή ταινία, συνδυάζοντας ποικίλα σημειωτικά συστήματα.

Κριτικός γραμματισμός

Αναγνωρίζοντας οι μαθητές τη λειτουργία των διαφόρων σημειωτικών συστημάτων που συγκροτούν μια ταινία, επιδιώκεται να αρχίσουν να αναγνωρίζουν πώς ο συγκεκριμένος συνδυασμός των συστημάτων κατασκευάζει μία εκδοχή της πραγματικότητας την οποία διαβάζουν ανάλογα με τις εμπειρίες τους, τις αξίες τους, τις ταυτότητές τους, κατασκευάζοντας, τελικά, τη δική τους εκδοχή.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Ο οπτικός γραμματισμός, και μάλιστα ο κριτικός οπτικός γραμματικός, είναι απαραίτητο να αποτελέσει αντικείμενο συστηματικής ενασχόλησης στον χώρο του σχολείου. Το παρόν σενάριο επιδιώκει να προϋδεάσει τους μαθητές για μια πιο κριτική στάση προς την κινούμενη εικόνα. Οι μαθητές βλέποντας τον κινηματογράφο ως πολυτροπικό κείμενο, δοκίμασαν να διαβάσουν το κάθε σημειωτικό σύστημα, για να διακρίνουν τη συμβολή του στο κινηματογραφικό αποτέλεσμα. Με αυτό τον τρόπο, αφενός η ύλη διδασκαλίας ενημερώθηκε και αφετέρου οι μαθητές έμαθαν να παρατηρούν σωστότερα αλλά και να ανακαλύπτουν τους «κρυφούς» τρόπους μετάδοσης μηνυμάτων και συναισθημάτων στα έργα του κινηματογράφου – μιας τέχνης που τόσο αγαπούν.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Συνδέεται με το Α΄ μέρος της 3ης ενότητας «Είμαστε όλοι ίδιοι. Είμαστε διαφορετικοί». Επίσης με τους γενικούς στόχους του ΔΕΠΠΣ (ΔΕΠΠΣ: 47) «να αναπτύσσουν [οι μαθητές] τη δυνατότητα πρόσληψης του αξιακού περιεχομένου των μηνυμάτων του ομιλούντος, ανάλογα με τις πραγματολογικές και σημασιακές αποχρώσεις του λόγου» καθώς και «να αξιολογούν τις πληροφορίες εκτιμώντας τα γλωσσικά, εξωγλωσσικά και παραγλωσσικά στοιχεία του λόγου». Επίσης, σύμφωνα

με το Νέο Πρόγραμμα Σπουδών για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής Γλώσσας για το Γυμνάσιο (2011), τα πολυτροπικά και τα ψηφιακά κείμενα συνιστούν κειμενικά είδη και επιδιώκεται «να κατανοήσουν [οι μαθητές] στην κατεύθυνση ενός πολυτροπικού γραμματισμού τη σχέση οπτικού και λεκτικού γραμματισμού» όπως και «να κατανοήσουν ότι η επικοινωνία αποτελεί μια διαδικασία κατά την οποία ανταλλάσσονται διαφορετικές γνώσεις, στάσεις και ιδεολογίες, ώστε να είναι σε θέση να τις διαπραγματεύονται» (Πρόγραμμα Σπουδών: 10). Επιπλέον, «να συντάσσουν πολυτροπικά κείμενα και να εξηγούν το αποτέλεσμα από τη χρήση διαφορετικών τρόπων σε αυτά τα κείμενα» (Πρόγραμμα Σπουδών: 74).

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Οι ΤΠΕ χρησιμοποιούνται ως πηγή εξεύρεσης της ταινίας και ως περιβάλλον εργασίας (προβολή παρουσίασης, ViewMaker).

Κείμενα

Pepe Danquart, *Ο λαθρεπιβάτης* (ταινία μικρού μήκους), 1994.

Θοδωρή Καλλιφατίδη, *Μια νέα πατρίδα έξω από το παράθυρό μου*, εκδ. Γαβριηλίδη, 2002.

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Όταν οι μαθητές ενημερώθηκαν για τη συμμετοχή μας στο πρόγραμμα του Κέντρου Ελληνικής Γλώσσας και τους εξηγήθηκε σε γενικές γραμμές η εφαρμογή του σεναρίου, ενθουσιάστηκαν μεν, έσπευσαν δε να με πληροφορήσουν για την κακή ποιότητα του εργαστηρίου πληροφορικής, τους χαλασμένους υπολογιστές και την εξωφρενικά μικρή ταχύτητα του διαδικτύου. Δυστυχώς είχαν δίκιο. Για να ξεπεράσουμε το πρόβλημα, εν μέρει, οι ίδιοι οι μαθητές πρότειναν να φέρουν τους φορητούς υπολογιστές τους στο σχολείο και να προσπαθήσουμε να δουλέψουμε με αυτούς. Και αυτό τελικά έγινε.

1^ο δώρο

Οι μαθητές χωρίστηκαν σε τέσσερις ομάδες, για να δουλέψει η καθεμία το δικό της ξεχωριστό φύλλο εργασίας. Οι μαθητές επέλεξαν οι ίδιοι τη σύσταση της ομάδας με την υπόδειξη να αισθάνονται ασφαλείς πως σε κάθε ομάδα υπάρχει κάποιος μαθητής που να γνωρίζει καλά τον χειρισμό ηλεκτρονικού υπολογιστή. Το σενάριο πρότεινε ο εκπαιδευτικός να εξηγήσει στους μαθητές κάποιους κινηματογραφικούς όρους, όπως π.χ. *πλάνο, σεκάνς, ντουμπλαρισμένος ήχος* κ.ά. Έκρινα καλύτερο να δοθεί στα παιδιά ένα φύλλο εργασίας με υπερσυνδέσεις που οδηγούν σε κινηματογραφικά λεξικά στο διαδίκτυο. **[ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ \(κοινό για όλους\)](#)**

Στη συνέχεια (δεύτερη ώρα) μεταφερθήκαμε σε αίθουσα με διαδραστικό πίνακα, για να δούμε όλοι μαζί την ταινία *Ο λαθρεπιβάτης* του Pepe Danquart. Ακολούθησε συζήτηση για το νόημα της ταινίας. Οι μαθητές εξέφρασαν εντόνως την αποδοκιμασία τους για τη ρατσιστική συμπεριφορά της πρωταγωνίστριας και επιδοκίμασαν την τελική ενέργεια του ήρωα. Πολλές συζητήσεις προέκυψαν για τον τίτλο της ταινίας και την παραπλανητική του ιδιότητα.

Μερικές παρατηρήσεις:

- Το φύλλο εργασίας φάνηκε χρήσιμο, διότι οι μαθητές μπορούσαν να ανατρέξουν σε αυτό ανά πάσα στιγμή (ιδίως όταν, στη συνέχεια, τους δόθηκαν τα φύλλα εργασίας).
- Οι μαθητές ήρθαν σε επαφή με ταινία μικρού μήκους και, ενώ στην αρχή η ιδέα δεν τους εντυπωσίαζε καθόλου, στη συνέχεια έδειξαν να εκτιμούν τη σαφήνεια της συντομίας αυτού του είδους κινηματογράφησης. Ανάπτυξη νέου γραμματισμού.
- Οι μαθητές προβληματίστηκαν και κατεύθυναν τη συζήτηση στη νοηματοδότηση των λέξεων «πολιτισμός» και «πολιτισμένος» μέσω βιοματικών αναφορών.
- Επιτεύχθηκε ο στόχος του σεναρίου ως προς την ανάπτυξη νέων γραμματισμών με την εξοικείωση των μαθητών με όρους και τεχνικές

κινηματογράφησης.

- Αναγνωρίζοντας τα σημειωτικά συστήματα της ταινίας καλλιεργήθηκε ο κριτικός γραμματισμός.
- Τα φύλλα εργασίας του σεναρίου μοιραστήκαν στις ομάδες, αλλά δυστυχώς ο χρόνος δεν ήταν αρκετός για να ξεκινήσει η επεξεργασία τους (όπως πρόβλεπε το σενάριο). Αυτό μετατέθηκε για το επόμενο δίωρο.

2^ο δίωρο

Οι ομάδες επεξεργάζονται τα φύλλα εργασίας και ετοιμάζουν την προβολή παρουσίασης. Το σενάριο προέβλεπε την ύπαρξη ενός φύλλου εργασίας με κοινές ερωτήσεις για τις ομάδες «πλάνου» και «σκηνής». Οι ερωτήσεις αυτές ενσωματώθηκαν εξαρχής στα φύλλα εργασίας της κάθε ομάδας. Στο τέλος του δίωρου οι ομάδες ισχυρίστηκαν πως θέλουν να επεξεργαστούν παραπάνω το τελικό προϊόν προβολής παρουσίασης και ολοκλήρωσαν την εργασία στο σπίτι τους.

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού περιορίστηκε σε κάποιες διευκρινήσεις – κυρίως υπενθυμίσεις – για τη λειτουργία του λογισμικού παρουσίασης. Οι μαθητές ανέτρεχαν για διευκρινήσεις κινηματογραφικών όρων στις σελίδες του διαδικτύου, που πλέον γνώριζαν από το προηγούμενο δίωρο.

Μερικές παρατηρήσεις:

- Εάν το εργαστήριο ήταν σε καλύτερη κατάσταση, οι μαθητές θα είχαν προλάβει να ολοκληρώσουν, μάλλον, την εργασία τους στο σχολείο και δε θα επιβαρύνονταν με εργασία στο σπίτι.
- Σε αυτή τη φάση παρατηρήθηκε πως κάποιοι μαθητές δε συμμετείχαν πολύ ενεργητικά. Ίσως ο χειρισμός του υπολογιστή από έναν, βασικά, μαθητή τους έδωσε την ευκαιρία να «αποτραβηχτούν». Στις παρατηρήσεις και τις παραινέσεις για πιο έντονη παρουσία στην ομάδα αντιδρούσαν με μικρή κινητοποίηση που σταματούσε μετά την απομάκρυνση του καθηγητή από την ομάδα.

- Αναπτύχθηκε η ομαδοσυνεργατική ικανότητα των μαθητών.
- Ο νέος γραμματισμός έγινε κτήμα των μαθητών και αυτό φάνηκε από τα λεγόμενα καθηγητών άλλων ειδικοτήτων που σχολίασαν χαριτολογώντας τα πειράγματα κάποιων μαθητών για «πλάνα αμερικέν», «σεκάνς γεγονότων» κ.ά.
- Ενισχύθηκε ο ψηφιακός γραμματισμός με την εξοικείωση της χρήσης του λογισμικού προβολής παρουσίασης.

3^ο δώρο

Κάθε ομάδα παρουσίασε την προβολή παρουσίασης της στην αίθουσα με τον διαδραστικό πίνακα (για τις παρουσιάσεις των μαθητών βλ. φάκελο *Τεκμήρια*). Δεν κρίθηκε απαραίτητη και δεν έγινε η δημιουργία κοινής προβολής παρουσίασης των ομάδων «πλάνου» και «σκηνής». Στο τέλος της προβολής κάθε ομάδα προχώρησε σε προφορική παρουσίαση, όπου ανέφερε όσα έμαθε για τη διαδικασία της δημιουργίας μιας ταινίας και τί την εντυπωσίασε. Στο τέλος τα μέλη της ομάδας απάντησαν σε ερωτήσεις των συμμαθητών τους σχετικές με την εργασία τους και προσπάθησαν να λύσουν τις απορίες τους (κυρίως για τεχνικούς όρους) όσο μπορούσαν καλύτερα. Κάθε ομάδα, στο τέλος, έκανε την αυτοαξιολόγησή της αλλά και την αξιολόγηση των εργασιών των άλλων ομάδων.

Μερικές παρατηρήσεις:

- Η αυτοαξιολόγηση της ομάδας ορίστηκε από τον εκπαιδευτικό και αφορούσε τη συνεργασία των μελών της ομάδας και την προσωπική συνεισφορά τους στο σύνολο.
- Η αξιολόγηση των άλλων ομάδων ορίστηκε από τον εκπαιδευτικό και αφορούσε δύο θέματα: τη σαφήνεια των λεγομένων και τον βαθμό στον οποίο επιτεύχθηκε η πληροφόρηση των συμμαθητών-θεατών για το θέμα που είχαν αναλάβει ως εργασία.

Με εξαίρεση δυο-τρεις περιπτώσεις, οι μαθητές δήλωσαν ευχαριστημένοι από τα αποτελέσματα των ομάδων.

7^η ώρα – Προέκταση σεναρίου

Οι μαθητές αποφάσισαν να συνεχίσουν το σενάριο με τη δημιουργία μιας ταινίας μικρού μήκους με θέμα τον ρατσισμό. Συζητήθηκαν πιθανά θέματα για το σενάριο. Προς διευκόλυνση των μαθητών προτάθηκε (προς το τέλος της ώρας και αφού φάνηκε πως οι μαθητές δε μπορούσαν να καταλήξουν κάπου) να σκεφτούν ως πιθανό σενάριο μία ιδέα από κείμενο της Νεοελληνικής Γλώσσας της Β΄ Γυμνασίου, του τετραδίου εργασιών. Το κείμενο ήταν του Θοδωρή Καλλιφατίδη, *Μια νέα πατρίδα έξω από το παράθυρό μου*, εκδ. Γαβριηλίδη, 2002. [[... Γιατί ήμουν ξένος!](#)]

Στους μαθητές άρεσε το κείμενο και αποφάσισαν τέσσερις από αυτούς να αναλάβουν να γράψουν το σενάριο. Τελικά οι τρεις από αυτούς ασχολήθηκαν με αυτό.

8^η ώρα

Οι μαθητές παρουσίασαν το σενάριο στην ολομέλεια. Έγινε η διανομή ρόλων: σκηνοθέτης-εικονολήπτης, βοηθός σκηνοθέτη, ηθοποιοί, υπεύθυνοι αναζήτησης χώρων γυρίσματος. Συζητήθηκαν οι τεχνικές λεπτομέρειες.

Μερικές παρατηρήσεις:

- Η συγγραφή του σεναρίου εξυπηρέτησε τους γλωσσικούς στόχους του μαθήματος, με πολλούς τρόπους.
- Αναπτύχθηκε η ομαδοσυνεργατική ικανότητα.
- Δόθηκε προβάδισμα στη βιωματική μάθηση.
- Ενισχύθηκε η αυτενέργεια των μαθητών.

Τέλος, ορίστηκε η μέρα κινηματογράφησης της ταινίας μικρού μήκους. Η διαδικασία κινηματογράφησης αποδείχτηκε πολύ διασκεδαστική για τα παιδιά. Ακόμα και όσοι δε συμμετείχαν σε αυτή έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον για την προβολή της. Ήταν η

δημιουργία της ταινίας που τους έδωσε μεγαλύτερη χαρά και προκάλεσε αδημονία για ένα νέο σενάριο.

ΣΤ. ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ (κοινό για όλους)

Αναζητείστε σε μία μηχανή αναζήτησης λεξικά για τον κινηματογράφο και όρους κινηματογραφικούς. Αν θέλετε, μπορείτε να ανατρέξετε σε κάποιες από τις παρακάτω ιστοσελίδες:

- 1) <http://edwkinimato.grafos.weebly.com/lambdaepsilonxiiotakappa972-kappaiotanuetamualphatauomicrongammarhoalphaphiitakappa974nu-972rhoomeganu.html>
- 2) <http://reel.gr/wpress/kinimatografiko-leksiko-girisma/>
- 3) <http://xylem.aegean.gr/~modestos/mo.blog/?p=2424>
- 4) <http://16dim-lamias.fth.sch.gr/?p=890>

ΟΜΑΔΑ ΗΧΟΥ

Πληκτρολογείτε σε μια μηχανή αναζήτησης *Ο λαθρεπιβάτης, Pepe Danquart*. Παρακολουθείστε την ταινία.

Το έργο σας στην ομάδα είναι να μας πληροφορήσετε για το ρόλο του ήχου, σε σχέση με την εικόνα, στην ταινία που παρακολουθήσατε. Η ενημέρωση θα γίνει με προβολή παρουσίασης.

Ενδεικτικές ερωτήσεις

- Πώς θα χαρακτηρίζατε τη μουσική της ταινίας; Τι συναισθήματα σας δημιουργεί; Πώς συνδέεται η μουσική με το νόημα μιας σεκάνς¹;

¹ Ομάδα σκηνών ή μεμονωμένων πλάνων (με ή χωρίς συνέχεια στον χώρο και τον χρόνο) που συγκροτούν μια αφηγηματική ενότητα.

Διαφοροποιείται το αποτέλεσμα αν λείπει η μουσική; (Δοκιμάστε να κλείσετε τη μουσική σε διάφορες σεκάνς. Παρακολουθείστε τις με και χωρίς μουσική).

- Αλλάζει ο ήχος ή η μουσική (αύξηση, μείωση της έντασης, κρεσέντο); Τι αποτέλεσμα φέρουν αυτές οι αλλαγές;
- Χρησιμοποιούνται ηχητικά εφέ; Αν ναι, πώς λειτουργούν;
- Παρατηρείτε τον τόνο, τη διακύμανση, την ένταση της φωνής των προσώπων που μιλούν. Επηρεάζουν την εντύπωση που σχηματίζεται για τα πρόσωπα;
- Γιατί ο πρωταγωνιστής και τα περισσότερα πρόσωπα δε μιλούν; Η σιωπή δημιουργεί κάποια ιδιαίτερη ατμόσφαιρα/κατάσταση;
- Πώς συνδυάζονται εικόνα και ήχος για να δημιουργήσουν ένα συγκεκριμένο αποτέλεσμα; Ποια είναι η συνεισφορά των επιμέρους στοιχείων;

ΟΜΑΔΑ ΣΚΗΝΗΣ²

Πληκτρολογείστε σε μια μηχανή αναζήτησης *Ο λαθρεπιβάτης, Pepe Danquart*. Παρακολουθείστε την ταινία.

Το έργο σας στην ομάδα είναι να μας πληροφορήσετε για τη λειτουργία της σκηνής στην ταινία που παρακολουθήσατε.. Η ενημέρωση θα γίνει με προβολή παρουσίασης.

Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Πόσες σκηνές εντοπίσατε στην ταινία; Τι και ποιους βλέπετε στις διάφορες σκηνές;
- Πού νομίζετε ότι βρίσκεται η κάμερα στις διάφορες σκηνές; Αν είχε τοποθετηθεί αλλού θα είχε άλλο αποτέλεσμα;

² Ενότητα δράσης που συμβαίνει συνεχώς στον ίδιο χώρο και χρόνο.

- Πώς συμβάλλουν το σκηνικό και ο φωτισμός στη νοηματοδότηση της κάθε σκηνής;
- Μπορείτε να βγάλετε συμπεράσματα για την ιδιότητα, την κοινωνική θέση, τις κοινωνικές σχέσεις των προσώπων από τα ρούχα τους και τη γλώσσα του σώματος;

ΟΜΑΔΑ ΠΛΑΝΟΥ³

Πληκτρολογείστε σε μια μηχανή αναζήτησης *Ο λαθρεπιβάτης, Pepe Danquart*. Παρακολουθείστε την ταινία.

Το έργο σας στην ομάδα είναι να μας πληροφορήσετε για τη λειτουργία του πλάνου στην ταινία που παρακολουθήσατε. Η ενημέρωση θα γίνει με προβολή παρουσίασης.

Επιλέξτε μία σεκάνς. Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Σημειώστε όλες τις αλλαγές στα πλάνα, στην τοποθεσία και τον ήχο.
- Γιατί αλλάζει το πλάνο στο συγκεκριμένο σημείο;
- Δίνονται νέες πληροφορίες ή δημιουργούνται νέες εντυπώσεις απ' αυτή την αλλαγή;
- Με ποιους τρόπους γίνεται η αλλαγή πλάνου;
- Η διάρκεια των πλάνων αυξάνεται ή συντομεύει σε κάποια σημεία της σεκάνς; Ο χρόνος των πλάνων δημιουργεί έναν συγκεκριμένο ρυθμό; Ποιος είναι αυτός;
- Εστιάζετε στους πρωταγωνιστές. Πού κινείται η κάμερα όταν τους κινηματογραφεί;

³ Συνεχής ενότητα κινούμενων εικόνων.

ΟΜΑΔΑ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Πληκτρολογείτε σε μια μηχανή αναζήτησης *Ο λαθρεπιβάτης, Pepe Danquart*. Παρακολουθείστε την ταινία.

Το έργο σας στην ομάδα είναι να μας πληροφορήσετε για τα χαρακτηριστικά του σεναρίου της ταινίας που παρακολουθήσατε. Η ενημέρωση θα γίνει με προβολή παρουσίασης.

Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Ποιο είναι το θέμα της ταινίας;
- Ποια είναι τα βασικά πρόσωπα της ταινίας; Ποια είναι η δράση τους;
- Ποια είναι η δράση των άλλων προσώπων που εμφανίζονται στην ταινία;
- Ποιες σχέσεις διακρίνετε ανάμεσα στα πρόσωπα που εμφανίζονται στην ταινία;
- Υπάρχει διάλογος στην ταινία; Αν όχι, το θεωρείτε αδυναμία;
- Εστιάστε στους πρωταγωνιστές. Τι πληροφορίες παίρνετε γι' αυτούς από τον τόνο της φωνής τους, το ύφος τους, το ντύσιμό τους, τη στάση του σώματος, τις χειρονομίες, τις εκφράσεις του προσώπου τους ...;
- Πώς χαρακτηρίζετε τον λόγο της ηλικιωμένης γυναίκας;
- Πώς χαρακτηρίζετε την αντίδραση του νεαρού;

ΟΜΑΔΑ ΠΛΑΝΟΥ-ΣΚΗΝΗΣ

Ενδεικτικές ερωτήσεις:

- Η κίνηση της κάμερας τι συναισθήματα προκαλεί στο θεατή;
- Οι αλλαγές πλάνων τι εξυπηρετούν;
- Ποια εντύπωση σχηματίζει ο θεατής για τα πρόσωπα από τις αλλαγές των πλάνων και την κίνηση της κάμερας;
- Εκτός από τη δράση των προσώπων, τι άλλο συντελεί στη νοηματοδότηση της ταινίας;

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Το σενάριο θα μπορούσε να αποτελέσει και ένα project που μπορεί να τρέχει σε όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς. Ειδικότερα, η δημιουργία της ταινίας θα μπορούσε να ολοκληρωθεί, εάν υπήρχε περισσότερος χρόνος, με μεγαλύτερη άνεση. Αυτό θα έδινε τη δυνατότητα στα παιδιά να αποκομίσουν περισσότερα και να «ξεκλειδώσουν» και άλλα μυστικά της τέχνης του κινηματογράφου. Επίσης θα μπορούσε να δημιουργηθεί ένα ιστολόγιο σχετικό με τον κινηματογράφο, όπου οι μαθητές θα μπορούσαν να καταθέσουν την εμπειρία τους, να σχολιάζουν και να προτείνουν ταινίες κ.ά.

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το σενάριο είναι πολύ ενδιαφέρον και οι μαθητές αντέδρασαν πολύ θετικά σ' αυτό. Είναι, πιστεύω, σημαντικό το γεγονός ότι οι μαθητές ευχαριστήθηκαν και ταυτόχρονα προβληματίστηκαν στο πρώτο μέρος του, όταν έγινε η προβολή της ταινίας και όταν δημιούργησαν τις προβολές παρουσίασης. Επίσης, υπήρξε έντονο ενδιαφέρον για τη δημιουργία της ταινίας. Όλοι συμμετείχαν σε αυτό και στο τέλος εξέφρασαν την ικανοποίησή τους. Τέλος, όσον αφορά το γνωστικό μέρος και την εξοικείωση με ένα νέο γραμματισμό αλλά και τον κριτικό γραμματισμό, πιστεύω, πως ο στόχος επιτεύχθηκε σε μεγάλο βαθμό. Είναι βέβαιο, πάντως, πως ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να αφιερώσει χρόνο εκτός του ωραρίου του.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

BFI Education. 2003. *Look again! A teaching guide to using film and television with three-to-eleven-year-olds.*

<http://www.bfi.org.uk/sites/bfi.org.uk/files/downloads/bfi-education-look-again->

[teaching-guide-to-film-and-tv-2013-03.pdf](#)

ΔΕΠΠΣ. 2003. [Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών της Ελληνικής Γλώσσας για το Γυμνάσιο](#), ΦΕΚ 303B/13-3-2003).

Kalantzis, M. & B. Kore. 1999. Πολυγραμματισμοί: επενεξέταση του τι θεωρούμε ως γραμματισμό και τι διδάσκουμε ως γραμματισμό στα πλαίσια της παγκόσμιας πολιτισμικής πολυμορφίας και των νέων τεχνολογιών επικοινωνίας Στο Α.Φ. Χρηστίδης (επιμ.). «Ισχυρές» και «ασθενείς» γλώσσες στην Ευρωπαϊκή Ένωση: Όψεις του γλωσσικού ηγεμονισμού, τ. 2, σ.σ. 680-695. Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Καλλιφατίδης, Θ. 2002. *Μια νέα πατρίδα έξω από το παράθυρό μου*, εκδ. Γαβριηλίδη.
Κοντούλα, Ο., Χ. Σωτηροπούλου & Ε. Τύμπα. 2012. Κριτικός γραμματισμός και κινηματογράφος. «Διαβάζοντας» τις σύγχρονες ταινίες φαντασίας. Στο Ε. Κούρτη (επιμ.) *Παιδική ηλικία και Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας*, τ. Β', σ.σ. 87-105. Αθήνα: Ηρόδοτος/Ο.Μ.Ε.Ρ.

Κουτσογιάννης, Δ. 2012. Ο ρόμβος της γλωσσικής εκπαίδευσης. Στο *Μελέτες για την ελληνική γλώσσα, Πρακτικά της 32^{ης} συνάντησης του Τομέα Γλωσσολογίας*, Α.Π.Θ. Θεσσαλονίκη, ΙΝΣ.

Kress, G. & T. van Leeuwen. 2001. *Multimodal Discourse*. London:Arnold.

Νέο Πρόγραμμα Σπουδών. 2011. [Πρόγραμμα Σπουδών για τη διδασκαλία της Νεοελληνικής γλώσσα και Λογοτεχνίας στο Γυμνάσιο](#). Νέο Σχολείο (Σχολείο 21^{ου} αιώνα). Αθήνα.

Σαπουντζής, Γ. 2011. Η εφαρμογή της θεωρίας του Κοινοτικού Εποικοδομητισμού (Communal Constructivism, C.C.) σε περιβάλλοντα διαδικτυακής μάθησης. Στο *Τα Εκπαιδευτικά*, τ. 99-100, σ.σ. 162-171.

<http://www.taekpaideutika.gr>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

[... Γιατί ήμουν ξένος!]

«Δεν ξεχνώ ένα επεισόδιο από τα πρώτα χρόνια στη Σουηδία. Μόλις είχα συναντήσει την κοπέλα, της οποίας θα γινόμουν σύζυγος, όπως αποδείχτηκε, κι ένα όμορφο καλοκαιρινό βράδυ καθόμασταν σ' ένα μπαρ προσπαθώντας να προ-σανατολιστούμε ο ένας στα χωρικά ύδατα του άλλου. Εκείνη πήρε ένα ποτήρι άσπρο κρασί, εγώ μια μπίρα.

Τότε παρουσιάζεται ένας άντρας της ηλικίας μου, ανάμεσα είκοσι πέντε και τριάντα, στέκεται στο τραπέζι μας και με μεγάλη οικειότητα την πιάνει από τον ώμο, μετά δείχνει εμένα και τη ρωτάει:

“Αυτό εδώ πού το βρήκες;”

Εκείνη κοκκίνισε, προσπάθησε να ξεπεράσει την αμηχανία της μ' ένα γελάκι. Εγώ δεν είπα τίποτα. Τότε ζύγιζα πενήντα έξι κιλά κι εκείνος σίγουρα πάνω από ογδόντα. Απλώς ξεροκατάπια. Είναι κι αυτό μια πράξη αντίστασης.

Ύστερα από λίγο φύγαμε. Τη ρώτησα αν τον γνώριζε και η απάντηση με αιφνιδίασε. Όχι. Ιδέα δεν είχε ποιος ήταν.

Τι σημασία είχαν τέτοιες ή παρόμοιες σκηνές; Τι σήμαινε για κείνη να διαλέξει έναν άντρα, που όλοι, απολύτως όλοι, μπορούσαν ανά πάσα στιγμή να τον αμφισβητήσουν; Γονείς κι αδέρφια, φίλοι και φίλες, γνωστοί και άγνωστοι. Πόση δύναμη έχει ξοδέψει για να υπερασπιστεί την εκλογή της; Πόσες φορές αμφέβαλλε αν έκανε σωστά, αν άξιζε τον κόπο; Όχι γιατί ήμουν εγώ, αλλά γιατί ήμουν ξένος».

Θοδωρής Καλλιφατίδης, *Μια νέα πατρίδα έξω απ' το παράθυρό μου*, εκδ. Γαβριηλίδη, 2002